

VASZKÓ ÖDÖN (1896–1945)

Cigánycsalád | Gypsy Family, 1930

Olaj, vászon | Oil on canvas, 55,5 x 68 cm
Jelezve balra lent | Signed bottom left: Vaszkó Ödön 930.

KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:

| Az Ernst Múzeum fennállásának XX. évfordulója alkalmából Ernst Lajos és Dr. Lázár Béla tiszteletére rendezett Jubiláris Kiállítás. Ernst Múzeum, Budapest, 1932. május–június, kat.: 268. (*Cigánycsalád*, magántulajdon)

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED:

| Karikás, 1. évf. 1932. július, 6.o.

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA | EXHIBITED AND REPRODUCED:

| Vaszkó Ödön (1896–1945) kiállítás. Budapest, Magángyűjtők Galériája – Galerie Blitz, 1999. április 15. – május 7., kat. sz. n. (*Cigánycsalád*)

Kezdő ár | Starting price: 4 000 000 Ft / 10 526 EUR

Becsérték: 6 000 000 – 8 000 000 Ft

Estimate: 15 789 – 21 053 EUR

1. Csontváry Kosztka Tivadar:
Mária kútja Názáretben, 1908
Janus Pannonius Múzeum, Pécs

Vaszkó Ödön a vajdasági Torontál megyében, Pancsován született. A festői mesterséget önképzéssel és tanfolyamokon sajátította el. Közvetetten azonban Csontváry Kosztka Tivadar festészetének Vaszkó művészetére gyakorolt hatását többen is említik.¹ Kétségtelen, hogy a Vaszary János körül csoportosuló, újat kereső festők közössége felismerte Vaszkó tehetségét, képeinek eredeti formanyelvét, és egyenrangú művészként fogadta be őt, Vaszkó tagja lett az Új Művészek Egyesületének. A Nemzeti Szalonbeli 1919-es kiállításon mutatkozott be, ahol 1924-ben már

önálló tárlata is nyílt. Majd részt vett az 1928-as Ernst Múzeumbeli kiállításon, 1931/1932-ben közös tárlata volt Barcsay Jenővel a Tamás Galériában. Ezen a rendkívül sikeres kiállításon Vaszkó 14 festményét mutatta be, köztük a most aukcióra kerülő, *Cigánycsalád* című képét. Az erről szóló híradásban ezt olvassuk: „Vaszkó Ödön finom érzésű kitűnő piktor, őszinték, egyszerűek az eszközei, mély és igaz a lírája.”² A Nyugat kritikusa is ír a kiállításról: a művész „finom és igaz hangjai”-t említi.³ A kiállítás katalógusában pedig Kárpáti Aurél sorolja Vaszkó hazai és külföldi sikere-

2. A czeosztowai Fekete Madonna, 1380-as évek
Jasna Górai kolostor, Czeosztowha, Lengyelország

3. Raffaello Sanzio: Madonna del Cardellino,
1506. február
Galleria degli Uffizi, Firenze

it, majd ezt írja: „Mozgás helyett most első-sorban a statika érdekli. A síkformákban való komponálás zártasága, freskószerű nyugalma, amelyet stílusosan hangsúlyoz a letompított, hamvas-hűvös színek férfias harmóniája. Szigorú önfegyelemmel mond le a könnyű hatáskeltés minden »zseniáliskodó« eszközéről és céltudatosan halad a leegyszerűsítés monumentalitása felé. Cigánycsaládja, Őnarcképe és Műteremben c. kompozíciója tekintetben szinte klasszikus kiegyensúlyozottságot reprezentál. Olyan ritka értékeket, amilyeneket csak egy nagy önkritikával dolgozó, tehetségéhez méltó feladatokat kereső, intenzitásában egyre mélyülő, izig-vérig modern művész tud felmutatni.”

Vaszkó Ödön rendkívül sikeresen induló pályája azonban megtört, a művész érzékeny idegzete felmondta a szolgálatot. Öngyilkossága (1945) után évtizedeken át lényegében eltűnt a művészeti köztudatból, de a Magánygyűjtők Galériájában tartott 1999-es kiállítás után Vaszkó igazán különleges festményeire újra ráirányult a művészetkedvelő közön-

ség figyelme. Az említett kiállításon Vaszkó Ödöntől húsz olajfestményt, hűgától, Vaszkó Erzsébettől harminc pasztellt mutattak be. A kiállításról szóló cikkében P. Szabó Ernő, az Új Művészet főszerkesztője, megjegyezte, hogy „a rejtett kincsként kallódó művek jónéhánya kései felfedezése után előkelőbb helyet foglal el azoknál, amelyek mindvégig a közönség előtt voltak.”¹⁴

A most aukcióra kerülő festmény Vaszkó stílusának kiemelkedő szintézise. Az art deco és a Bauhausra jellemző leegyszerűsített, geometrizáló, síkszerű formai háttér előtérben jelennek meg a központi alakok. Az ábrázolás az ikonok stílusát idézi. A kisbabát kezében tartó, szomorú tekintetű édesanya valójában egy „Cigány Madonna”. Az anya és a csendesen hozzá bújó, mögüle kikukucskáló nagyobbik gyermek minket néz. Mi viszont, akik a képet szemléljük, egyszerre látunk egy falusi családot és egy reneszánsz háromszögkompozícióban ábrázolt madonnát a kisdeddal. Meghökkenítő és gondolatébresztő ikonográfiai mesterfogás ez.

CSERESNYÉSI ANNA

1 Topor Tünde „Lappangó életművek, Vaszkó Ödön és Peitler István művészete”, *Privatart* 2002/1, 28. oldal; P. Szabó Ernő *Napi Magyarország*, 1999. május 12., 11. oldal és mások.
2 *Magyarország*, 1931. november 3., 8. oldal.
3 *Nyugat*, 1931/2, 546. oldal.
4 *Napi Magyarország*, 1999. május 12., 11. oldal.